

РОЛЬ АДВОКАТУРИ У МЕХАНІЗМІ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

© Бочуляк Н. І., 2019

Проаналізовано роль інституту української адвокатури у механізмі захисту прав і свобод людини та громадянина. Зосереджено увагу на тому, що сучасна складова характеристики вітчизняного інституту адвокатури безпосередньо пов'язана зі зміною вектора не тільки у сфері вдосконалення судової системи, але і як самостійного інституту громадянського суспільства, що формується в Україні. Визначено юридичну природу інституту адвокатури як правозахисної організації та її місце в системі захисту основоположних прав та свобод людини і громадянина. Доведено, що за природою адвокатура є одним із основних інститутів демократичного суспільства, позаяк здійснює конститутивну громадянську функцію – захист прав й законних інтересів громадян та юридичних осіб. Аналіз функціонування інституту адвокатури у правозахисному механізмі сучасної України підтверджує його значну роль у формуванні та функціонуванні громадянського суспільства.

Ключові слова: людина; правова держава; права і свободи людини та громадянина; інститут адвокатури; адвокат; механізм захисту прав і свобод людини та громадянина; громадянське суспільство; правозахисний механізм.

Н. І. Бочуляк

РОЛЬ АДВОКАТУРЫ В МЕХАНИЗМЕ ЗАЩИТЫ ПРАВ И СВОБОД ЧЕЛОВЕКА

Проанализирована роль института украинской адвокатуры в механизме защиты прав и свобод человека и гражданина. Внимание сосредоточено на том, что современная составляющая характеристики отечественного института адвокатуры непосредственно связана с изменением вектора не только в области совершенствования судебной системы, но и как самостоятельного института гражданского общества, что формируется в Украине. Определена юридическая природа института адвокатуры как правозащитной организации и ее место в системе защиты основных прав и свобод человека и гражданина. Доказано, что по природе адвокатура является одним из основных институтов демократического общества, поскольку осуществляет конститутивную гражданскую функцию – защиту прав и законных интересов граждан и юридических лиц. Анализ функционирования института адвокатуры в правозащитном механизме современной Украины подтверждает его важную роль в формировании и функционировании гражданского общества.

Ключевые слова: человек; правовое государство; права и свободы человека и гражданина; институт адвокатуры; адвокат; механизм защиты прав и свобод человека и гражданина; гражданское общество; правозащитный механизм.

N. I. Bochlylyak
lawyers' union "Bochuliak and partners"

THE ROLE OF ADVOCACY IN THE MECHANISM OF PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FREEDOM

The article analyzes the role of the Ukrainian Bar Institute in the mechanism of protection of human and citizen's rights and freedoms. Attention is drawn to the fact that the modern component of the characteristics of the national bar association is directly related to

the change of vector not only in the field of improvement of the judicial system, but also as an independent civil society institute formed in Ukraine. The legal nature of the Institute of Advocacy as a human rights organization and its place in the system of protection of fundamental rights and freedoms of a person and a citizen are determined. It is proved that by its nature, the bar is one of the main institutions of a democratic society, as it carries out a constitutive civic function – to protect the rights and legitimate interests of citizens and legal entities. The analysis of the functioning of the Bar in the human rights mechanism of modern Ukraine confirms its significant role in the formation and functioning of civil society.

Key words: human; constitutional state; human and citizen's rights and freedoms; Institute of Advocacy; lawyer; mechanism for protection of human and citizen's rights and freedoms; civil society; human rights mechanism.

Постановка проблеми. Людина в демократичній, правовій державі – це найвища соціальна цінність, яка виконує визначальну роль у всіх сферах (духовно-культурній, політичній, матеріальній, соціальній) життєдіяльності. Кожна особа особлива, індивідуальна, унікальна, неповторна. Разом з тим її участь у розвитку правової держави зумовлена духовними та матеріальними можливостями щодо використання власних суб'єктивних прав і добровільним виконанням своїх правових обов'язків. Правовий статус особи полягає у визначенні національним законодавством її прав, свобод та обов'язків, які передбачають можливості, що перетворюють на дійсність, практично реалізуючи їх.

Реальний захист прав громадян є однією із найгостріших проблем української дійсності, відтак упродовж останніх років це питання стає предметом серйозного наукового аналізу. Конституційне прагнення розвивати та зміцнювати правову демократичну державу неможливо реалізувати без утвердження в суспільній свідомості й соціальній практиці невідчужуваних прав та свобод людини і громадянина, нормативного закріплення їх гарантій. Держава природно покликана проявляти активність щодо забезпечення прав своїх громадян, створення організаційних, політичних, соціальних, матеріальних та інших умов людині для оптимального використання її прав і свобод.

Доконечна стійкість концепції захисту прав і свобод людини та громадянина досягається опорою на систему принципів, випробуваних наукою та практикою. Прогресивність та життєстійкість означеної концепції визначається модусом поєднання правових, моральних, традиційних та інших соціально-регулятивних норм. Урахування такого підходу перешкодить юридичному негативу стати панівним явищем правової системи, стримає натиск індиферентності й правового нігілізму [1, с. 19].

Аналіз дослідження проблеми. Теоретичні засади організації та діяльності інституту адвокатури на концептуальному рівні досліджувала значна частина науковців, а саме: О. М. Бандурка, М. О. Баймуратов, Ю. М. Бисага, Д. М. Белов, Ю. Г. Барабаш, Т. В. Варфоломеєва, А. М. Колодій, А. Т. Комзюк, В. В. Кравченко, В. П. Колісник, М. В. Лошицький, Н. А. Мяловицька, С. І. Мінченко, О. В. Марцеляк, О. В. Негодченко, М. П. Орзіх, А. Ю. Олійник, В. Ф. Погорілко, О. В. Синєокий, В. О. Серьогін, О. В. Скрипнюк, О. В. Тимошук, Л. В. Тацій, О. Д. Тихомиров, Ю. М. Тодика, В. М. Шаповал, Ю. С. Шемшученко та ін. Доктринальним підґрунтям нашого дослідження стали наукові розвідки вчених Т. Вільчик, К. Коваль, С. Калинюк, В. Святоцької, І. Назарова, О. Михайленко, О. Фазекоша та інших.

Мета статті – визначити та проаналізувати роль інституту адвокатури у механізмі захисту прав і свобод людини та громадянина.

Виклад основного матеріалу. Основні права, свободи та інтереси громадянина покликана захищати не лише держава, але й інститути громадянського суспільства, які беруть активну участь в реалізації й захисті прав і свобод людини та громадянина. Адвокатура в захисному механізмі є суб'єктом, котрий спрямовує свою діяльність на користь суспільству та на захист проголошених прав, свобод та обов'язків людини. Через інститут адвокатури як інститут громадянського

суспільства правова держава забезпечує своїм громадянам можливість реалізувати їхні права та свободи, користуючись гарантованим державою правом на правничу допомогу [2], реалізує яке здебільшого адвокатура. Втім, остання в цій парадигмі розглядається не як інструмент держави, а як соціальний інститут, за допомогою якого держава забезпечує реалізацію цього права. Таким модусом інститут адвокатури збалансовує відносини між державою та її громадянами, позаяк правова держава повинна забезпечити пріоритет прав і свобод людини та громадянина, а адвокатура зобов'язана сприяти їх реалізації та захисту.

Безперечно, інститут адвокатури – особливий орган, що гармонізує інтереси громадянського суспільства із потребами та можливостями держави. Вона, звісно, хоч і не є до кінця структурованою інституцією в Україні, проте входить в її громадянське суспільство як інститут зі спеціальними повноваженнями. Сучасна українська адвокатура – це організоване співтовариство українських адвокатів, визначальною метою якого є захист прав та свобод членів громадянського суспільства, всіх його суб'єктів, надання їм правничої допомоги у всіх сферах життєдіяльності. Місія адвокатури – правоохоронна діяльність, захист прав і законних інтересів громадян та організацій. Правова держава має бути зацікавлена в тому, щоб інститут адвокатури був високо-професійним, відтак повинна: гарантувати незалежність адвокатури та доступність правничої допомоги; сприяти реалізації заходів щодо підвищення кваліфікації адвокатів; вживати відповідних заходів щодо захисту адвокатів від необґрунтованих обмежень в їхній професійній діяльності, різних переслідувань.

Саме через публічно-правову природу своєї професійної діяльності адвокат є захисником не лише приватних зацікавлень окремої особи, а й інтересів усього суспільства. Адвокат може виступати в системі судочинства не тільки як представник сторони, але і як представник суспільного інтересу, як представник суспільства, котрий захищає права особи як члена суспільства.

Стаття 59 Конституції України захистила право кожної людини та громадянина на правничу допомогу, зокрема й безоплатну [2]. Саме для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правничої допомоги під час вирішення справ у судах й інших державних органах в Україні функціонує інститут адвокатури. Ця конституційна норма поширюється не лише на громадян України, але і на іноземців, осіб без громадянства, що засвідчує гуманістичну спрямованість норм Конституції.

Загалом усіх суб'єктів реалізації та захисту прав й свобод людини і громадянина в Україні умовно можна розділити на дві групи: суб'єкти, які наділені функцією захисту від імені держави, та суб'єкти, котрі означену функцію реалізують як інститути громадянського суспільства. Відтак, значне місце у правозахисній системі разом з компетентними органами держави посідають інституції громадянського суспільства, зокрема: громадянські організації, політичні партії, правозахисні організації, органи місцевого самоврядування, і, безперечно, правозахисні інститути, серед яких визначальне місце займає інститут адвокатури, який зобов'язаний надавати населенню правничу допомогу.

Механізми реалізації конституційного положення про правничу допомогу визначаються Законом України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність” [3] та іншими законодавчими актами України й статутами адвокатських об'єднань. В означених документах задекларовано, що інститут української адвокатури є добровільним професійним громадським об'єднанням, покликаним, відповідно до Конституції України, сприяти захисту прав, свобод та представляти законні інтереси громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, юридичних осіб, надавати їм іншу належну правничу допомогу. Загалом престиж адвоката та ефективність його професійної діяльності прямо залежать від становища людини в соціумі та державі, від ставлення до основоположних принципів демократії та законності. Рівень розвитку інституту адвокатури є одним із визначальних індикаторів демократичності суспільства, однією із конститутивних ознак стану захищеності прав людини. У контексті розвитку ринкових відносин та демократизації українського соціуму послуги адвоката стають дедалі необхіднішими. Закономірною реакцією на такий запит стає значне збільшення кількості суб'єктів надання правничих послуг.

Сьогодні сталим та законодавчо закріпленим залишається твердження, що українська адвокатура є недержавним самоврядним інститутом, котрий забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правничої допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації та діяльності адвокатури у порядку, передбаченому чинним національним законодавством [3]. Себто українська адвокатура є відокремленим від системи державних органів самоврядним інститутом, визначальною місією котрого є надання кваліфікованої правничої допомоги громадянам та організаціям. Факт того, що адвокатура у нашій державі відокремлена від системи державних органів, свідчить про відносну самостійність та незалежність утворення на професійній основі. Відповідно, адвокат може протистояти інтересам публічних структур та їх посадових осіб у судовому порядку. Окрім вищезначеного, самостійність інституту адвокатури та її незалежність від апарату держави, безумовно, гарантує надання адвокатами кваліфікованої правничої допомоги в судових процесах, зокрема і в цивільному, кримінальному, господарському та адміністративному судочинстві. Незалежність інституту адвокатури від системи державних органів позбавляє суб'єктів владних повноважень можливості впливати на професійну діяльність адвокатів, що є одним із основних чинників, які гарантують реальне ефективне виконання українською адвокатурою її функцій та завдань під час її професійної діяльності. Зважаючи на це, незалежність адвокатури від держави повинна бути визначальним принципом цього правозахисного інституту та необхідною умовою довіри людини в захисті її прав.

Слушною у цьому контексті є позиція Л. Тацій, яка обґрунтовує недоцільність зарахування інституту адвокатури як до системи органів юстиції, так і до державних інституцій, позаяк це суперечить принципу незалежності. Адвокатура, на її переконання, – інститут громадянського суспільства, котрий є не тільки об'єднанням фахівців-юристів, але й правозахисною інституцією, що реалізовує свої повноваження, тісно взаємодіючи з органами юстиції: органами нотаріату, судовими органами, органами реєстрації актів громадянського стану, державної виконавчої служби, судово-експертними інституціями та іншими державними і недержавними установами. Аналогічне зарахування адвокатури до інституту громадянського суспільства покладає на останню додаткові функції щодо захисту прав і свобод людини та громадянина у такому суспільстві [4, с. 5].

Головною соціальною місією, фундаментальним призначенням інституту адвокатури є захист прав людини. Цей постулат повинен бути основоположним у вирішенні проблеми досконалого функціонування цього надзвичайно важливого правозабезпечувального інституту. Адвокат, забезпечуючи захист прав людини та громадянина, виконує потрібну й корисну справу, дуже значущу як для особи, так і для соціуму, позаяк тим самим сприяє дотриманню законності, недопущенню її порушень. Засудження невинного або відхилення обґрунтованого позову завдає шкоду не лише засудженому чи стороні, що програла цивільну справу, утім, заподіюється шкода усьому суспільству, котре зацікавлене у законності та правопорядку, а не в помилкових судових рішеннях [5, с. 48].

Немає жодних підстав протиставляти захист прав людини та громадянина інтересам і завданням держави та її органів. Діяльність адвоката не є бінарною, вона, за слушним твердженням ученого А. Воронова, двоєдина: забезпечуючи права та гарантовані законом інтереси індивіда, адвокат водночас діє і в інтересах соціуму, держави, зміцнює законність. Захисник, надаючи підсудному допомогу в здійсненні його процесуальних прав, у такий спосіб сприяє правильному та всебічному розгляду справи та винесенню обґрунтованого, справедливого та законного вироку [1, с. 21].

Хартія основоположних принципів діяльності європейських адвокатів ССВЕ визначає роль адвоката як незамінного учасника справедливого судового процесу, який “не тільки щиро служить інтересам та захищає права свого клієнта, а також виконує такі функції в суспільстві, які виражаються в попередженні та запобіганні конфліктам, у забезпеченні вирішення конфліктів... у подальшому розвитку закону, а також у захисті свободи, справедливості та верховенства права” [6, с. 4].

Адвокатура є невід'ємною частиною державного механізму відправлення правосуддя, життєво необхідною для ефективного функціонування судової влади. Основне призначення адвокатури – надання правової допомоги необмеженому колу осіб. Адвокати, за твердженням Т. Вільчик, повинні дотримуватись високих етичних стандартів у здійсненні професійної діяльності. У межах

професійного обов'язку захисту прав та інтересів своїх клієнтів адвокати повинні також відігравати істотну роль у справедливому відправленні правосуддя. Будучи активним учасником механізму правозастосування, займаючи самостійне місце в механізмі правосуддя, адвокатура виконує (повинна виконувати) важливу функцію суспільного контролю в цій сфері [7, с. 9]. Така теза вченої підтверджується й міжнародними документами, що регулюють сферу діяльності інституту адвокатури.

Адвокат захищає громадян не від закону, а від порушень закону щодо них, тобто своїми діями сприяє зміцненню законності, підвищенню рівня довіри населення до закону, законності та держави загалом, відзначає російська вчена С. Лібанова [8, с. 77]. Аналогічну думку підтримують й інші вчені. Зокрема, С. Прилуцький зазначає, що самостійна та принципова правова позиція окремого адвоката в конкретній справі стає основою цілісної та незалежної позиції всієї адвокатської організації щодо чинного режиму законності [9, с. 29].

Необхідно зауважити, що інституту адвокатури як незалежному професійно-правовому правозахисному інституту відведена важлива роль не тільки в механізмі конституційного гарантування судового захисту прав і свобод та створення належних умов послідовної реалізації завдань судочинства, а й у конституційно-правовому механізмі забезпечення конституційних прав і свобод людини в усіх сферах життя. Судова влада в сучасному суспільстві, будучи інтегрованою в державний механізм, виконує функцію посередника в суперечках між учасниками суспільного життя і є доволі ефективним засобом примирення і розв'язання соціальних конфліктів. У цьому – головна соціальна цінність правосуддя й основна причина, через яку суб'єкти соціального життя конституують судову владу [10, с. 164].

Як слушно зазначає В. Городовенко, судова влада потребує: 1) соціального контролю з боку представників суспільства за справедливим застосуванням не тільки закону, а й норм моралі з урахуванням місцевих традицій та звичаїв, що склалися; 2) забезпечення представниками суспільства таких умов, що можуть гарантувати суддям незалежність від незаконного впливу офіційних структур та самостійність у формуванні їхнього внутрішнього переконання щодо судової справи [11, с. 172]. Зовнішній контроль за діяльністю суду здійснюють тією чи іншою мірою зацікавлені особи, громадськість та засоби масової інформації. Втім, це контроль випадковий, епізодичний і не завжди переконливий, зауважує вчений О. Бойков [12, с. 64].

Як ми вже зазначали, нас цікавить насамперед проблема ефективного правового захисту людини і громадянина – найгостріша проблема сьогодення. Гасло захисту прав людини з'явилося не на порожньому місці. І не тільки проголошення прав особи, а й створення умов їх реалізації (у нашому випадку правових гарантій) не є наслідком компромісу соціальних інтересів. Якщо Загальна декларація прав людини залишається орієнтиром для розвитку цивілізованого законодавства держав світового співтовариства, то слід пам'ятати її безумовні постулати: "Визнання гідності, яка властива всім членам людської сім'ї, і рівних та необмежених прав є основою свободи, справедливості та загального миру. Усі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією" [13].

Найважливішим правом людини, яке є визначальним та контролює її життя, є право на кваліфіковану юридичну (правову) допомогу, тобто це гарантована законом можливість особи отримувати необхідну їй допомогу від осіб, які володіють спеціальними юридичними знаннями, вміннями та навичками, допомагають людині ефективно захищати і відстоювати свої права та законні інтереси.

Інститут адвокатури в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина є одним із засобів самообмеження державної влади через створення та активне функціонування незалежного правозахисного інституту, що є активним актором процесу реалізації такої основної конституційної функції держави, як реалізація та захист прав і свобод людини і громадянина. Конституційно-правовий статус адвокатури дає їй змогу активно забезпечувати права не тільки кожної особи, але й усього громадянського суспільства, ефективно реалізувати правозахисну функцію держави, забезпечуючи належну взаємодію у діяльності органів державної влади та громадянського суспільства.

Основні ознаки адвокатури, що розкривають її сутність у механізмі надання правової допомоги, такі: 1) адвокатура є окремим правозахисним інститутом; 2) адвокатура активно взаємодіє із органами державної влади та інститутами громадянського суспільства як рівноправний партнер у механізмі захисту прав та свобод людини і громадянина; 3) у межах професійного обов'язку захисту прав та інтересів своїх клієнтів адвокати відіграють істотну роль у справедливому відправленні правосуддя. Будучи активним учасником механізму правозастосування, займаючи самостійне місце у механізмі правосуддя, адвокатура виконує (повинна виконувати) важливу функцію суспільного контролю у цій сфері [1, с. 24].

Висновки. Проаналізувавши функціонування інституту адвокатури у правозахисному механізмі сучасної України, наголосимо на величезному його значенні у формуванні та функціонуванні громадянського суспільства, позаяк адвокатура є своєрідним “буфером”, який врівноважує інтереси громадянського суспільства із потребами і можливостями держави. Необхідною умовою формування правової держави та громадянського суспільства є вдосконалення захисту прав і свобод громадян і організацій. За природою адвокатура є одним з інститутів демократичного суспільства, адже здійснює конституційну громадянську функцію – захист прав й законних інтересів громадян та юридичних осіб. Адвокатура як незалежна громадська організація певною мірою покликана виконувати роль гаранта у дотриманні суб'єктивних прав громадян та організацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белов Д., Жежихова М. Роль і місце інституту адвокатури в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 5/1. С. 19–25.
2. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996, № 30, ст. 141. База даних “Законодавство України”. *ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
3. Закон України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність”. *Відомості Верховної Ради*, 2013, № 27, ст. 282. База даних “Законодавство України”. *ВР України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
4. Гончар Д. В. Адвокат як суб'єкт захисту прав особи в правозахисному механізмі. *Право і суспільство*. 2016. № 2(2). С. 3–7.
5. Лукашук И. И. О современной концепции прав человека. *Российский юридический журнал*. 2000. № 2. С. 46–53.
6. Миронова Т. К. Основные права человека в Конституции и международно-правовых нормах. *Гражданин и право*. 2006. № 4. С. 3–7.
7. Вільчик Т. Конституційно-правовий статус адвокатури. *Теорія і практика правознавства*. Вип. 2 (8). 2015. С. 1–13.
8. Либанова С. Э. Адвокатура Российской Федерации в механизме конституционного гарантирования защиты прав и свобод. *Курган*, 2009. 375 с.
9. Прилуцький С. В. Судова влада в умовах формування громадянського суспільства та правової держави в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.10. Київ, 2013. 35 с.
10. Карпов Д. В. Социально-правовая природа судебной власти. *Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. Серия “Право”*. 1997. Вып. 1. С. 162–169.
11. Городовенко В. В. Проблеми становлення незалежної судової влади в Україні. Київ: Фенікс, 2007. С. 172–173.
12. Бойков А. Д. Третья власть в России. Очерки о правосудии, законности и судебной реформе 1990–1996 гг. Москва, 1997. 221 с.
13. Загальна декларація прав людини: ООН; Декларація: міжнародний документ від 10.12.1948. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

REFERENCES

1. Byelov D., Zhezhy`hova M. *Roľ i misce instytutu advokatury` v mexanizmi zaxy`stu prav i svobod lyudy`ny` i gromadyany`na* [Role and place of the Bar Institute in the mechanism of protection of human and citizen's rights and freedoms]. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. No. 5/1. pp. 19–25.
2. *Konstytutsiia Ukrainy* [The Constitution of Ukraine]. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1996, No. 30, Art. 141. The Legislation of Ukraine. Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
3. *Zakon Ukrayiny` “Pro*

advokaturu ta advokats`ku diyal`nist`” [The Law of Ukraine “On Advocacy and Advocacy”]. Verkhovna Rada News, 2013, No. 27, Article 282. The Legislation of Ukraine. Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17> 4. Gonchar D. V. *Advokat yak sub'yekt zaxy`stu prav osoby` v pravozaxy`snomu mexanizmi* [The lawyer as a subject of protection of the rights of the person in the human rights mechanism]. Law and Society. 2016. No. 2 (2). pp. 3–7. 5. Lukashuk I. I. *O sovremennoi kontseptsii prav cheloveka* [On the modern concept of human rights]. Russian Law Journal. 2000. No. 2. pp. 46–53. 6. Mironova T. K. *Osnovnye prava cheloveka v Konstitutsii i mezhdunarodno-pravovykh normakh* [Fundamental human rights in the Constitution and international law]. Citizen and law. 2006. No. 4. pp. 3–7. 7. Vil`chy`k T. *Konsty`tucijno-pravovy`j status advokatury`* [The constitutional and legal status of the bar]. Theory and Practice of Law. No. 2 (8). 2015. pp. 1–13. 8. Libanova S. E. *Advokatura Rossiiskoi Federatsii v mekhanizme konstitutsionnogo garantirovaniya zashchity prav i svobod* [Advocacy of the Russian Federation in the mechanism of constitutional guarantee of protection of rights and freedoms]. Kurgan, 2009. 375 p. 9. Pry`lucz`ky`j S. V. *Sudova vlada v umovax formuvannya gromadyans`kogo suspil`stva ta pravovoi derzhavy` v Ukrayini* [Judiciary in the Formation of Civil Society and the Rule of Law in Ukraine]: abstract. diss. ... dr. jurd. sciences: Special. 12.00.10. Kyiv, 2013. 35 p. 10. Karpov D. V. *Sotsial'no-pravovaya priroda sudebnoi vlasti* [The social and legal nature of the judiciary]. Bulletin of the Nizhny Novgorod University. N. I. Lobachevsky. The Law Series. 1997. Vol. 1. pp. 162–169. 11. Gorodovenko V. V. *Problemy` stanovlennya nezalezhnoyi sudovoi vlady` v Ukrayini* [Problems of becoming an independent judiciary in Ukraine]. Kiev: Phoenix Publ, 2007. pp. 172–173. 12. Boikov A. D. *Tret`ya vlast' v Rossii. Ocherki o pravosudii, zakonnosti i sudebnoi reforme 1990–1996 gg.* [The third power in Russia. Essays on Justice, Rule of Law and Judicial Reform 1990–1996]. Moscow, 1997. 221 p. 13. *Zagal`na deklaraciya prav lyudy`ny` : OON; Deklaraciya: mizhnarodny`j dokument vid 10.12.1948* [Universal Declaration of Human Rights: UN; Declaration: INTERNATIONAL document dated 10.12.1948]. Available at: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

Дата надходження: 11.11.2019 р.